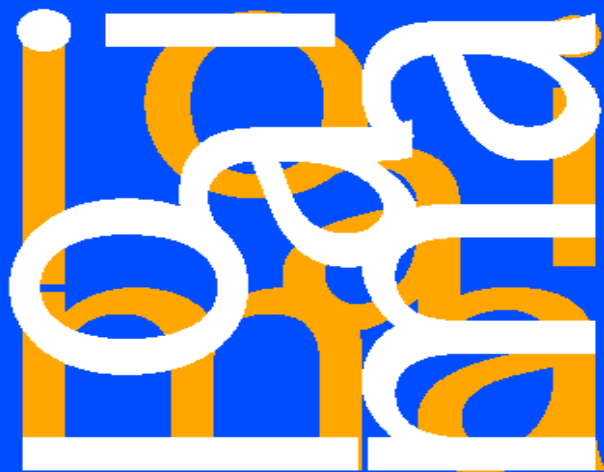


# Loimaan kaupungin kirjastopalvelusel- vitys 2021

Sival 25.3.2021  
Liite 6



# SISÄLLYS

1.	JOHDANTO .....	2
2.	YLEISTEN KIRJASTOJEN MERKITYS .....	2
2.1.	Kirjastolaki .....	2
2.2.	Opetusministeriön kirjastopolitiikka .....	3
2.3.	Yleisten kirjastojen laatusuositukset .....	4
2.4.	Loimaan kaupungin strategia .....	6
3.	LOIMAAN KAUPUNGIN KIRJASTOPALVELUJEN NYKYTILA .....	7
3.1.	Kirjastoverkon nykytila .....	7
3.2.	Henkilöstö- ja hallintomalli .....	8
3.3.	Toiminnan ja talouden tunnusluvut .....	10
3.4.	Kirjastojen palvelut .....	14
3.5.	Seutu- ja maakunnallinen sekä valtakunnallinen yhteistyö .....	15
3.6.	Vahvuudet - heikkoudet, mahdollisuudet - haasteet .....	16
4.	KIRJASTOPALVELUT VUOTEEN 2030 .....	17
5.	VAIHTOEHTOJEN VERTAILU – RAKENTEELLISET MUUTOKSET .....	19
6.	KIRJASTOPALVELUSELVITYKSEN JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA .....	20

## 1. JOHDANTO

Loimaan kaupungissa on tehty edellinen kirjastopalveluselvytys vuonna 2014.

Vuoden 2020 talousarviossa on talouden tasapainottamiseen liittyvissä toimenpiteissä (suunnitelmakausi) mainittu kirjastoverkon uudistaminen. Palveluverkon uudistamisen lisäksi on perusteltua tarkastella laajemminkin kirjastopalvelujen kehittämistä.

Kirjastopalveluselvityksen tavoitteena on, että kirjastopalvelut pystytään jatkossakin järjestämään tarkoituksenmukaisesti, tehokkaasti ja tasapuolisesti sekä turvaamaan kirjastopalvelujen kehittämisedellytykset resursseja suuntaamalla.

Kirjastopalvelujen tulee vastata väestö- ja lainaus/kävijäkehitystä. Selvityksessä on perusteltua tarkastella mm. palvelutarvetta, erilaisia malleja toteuttaa palvelut, niiden vaikutukset investointeihin ja käyttötalouteen, toimenpiteiden toteuttamisaikataulu sekä arvioida kirjastopalvelujen merkitystä alueensa hyvinvointipalveluna.

## 2. YLEISTEN KIRJASTOJEN MERKITYS

### 2.1. Kirjastolaki

Kunnan tehtävänä on yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen. Kunta voi järjestää yleisen kirjaston toiminnan itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin.

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan yleisiä kirjastoja koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Kirjastolain (1492/2016) tavoitteena on edistää:

- 1) väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin;
- 2) tiedon saatavuutta ja käyttöä;
- 3) lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa;
- 4) mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen;
- 5) aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Yleisen kirjaston tehtävänä on:

- 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
- 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
- 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta;
- 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
- 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
- 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Yleisen kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Yleinen kirjasto voi kirjastolaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi toimia yhteistyössä viranomaisten, kirjastoalan toimijoiden, päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten sekä muiden yhteisöjen kanssa. Yleisen kirjaston omien aineistojen käyttö, lainaus ja varaaminen sekä ohjaus ja neuvonta on maksutonta.

Kunnan on arvioitava yleisen kirjaston toimintaa. Arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteutumista ja tukea yleisen kirjaston toiminnan kehittämistä. Arvioinnilla seurataan yleisten kirjastojen tehtävien toteuttamista ja toiminnan järjestämistä.

Valtakunnallisesta arvioinnista sekä valtakunnallisesta osallistumisesta kansainväliseen arviointiin päättää opetus- ja kulttuuriministeriö, joka vastaa arvioinnin toteutuksesta yhdessä aluehallintoviraston kanssa. Kunta on velvollinen osallistumaan tässä momentissa tarkoitettuun arviointiin.

Arvioinnin keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Yleisellä kirjastolla tulee olla riittävä määrä kirjasto- ja informaatioalan koulutusta saanutta ja muuta henkilöstöä. Asiantuntijatehtävässä toimivalta edellytetään soveltuvaa korkeakoulututkintoa, jollei tehtävän luonteesta muuta johdu.

Kunnan kirjastolaitosta johtavalta vaaditaan virkaan tai tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, johtamistaito ja hyvä perehtyneisyys kirjastojen tehtäviin ja toimintaan.

Valtionosuuden myöntämisestä yleisen kirjaston käyttökustannuksiin säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (1704/2009).

## 2.2. Opetusministeriön kirjastopolitiikka

Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 – ohjelmassa määritellään Suomen yleisten kirjastojen toiminnan suunta ja päämäärä. Ohjelman tavoitteena on varmistaa kansalaisten tiedon ja kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus myös verkottuneessa tieto-, kansalais- ja oppimisyhteiskunnassa.

Palvelun saatavuudella tarkoitetaan mm. toimipisteiden määrää ja sijaintia sekä asukkaiden käytössä olevia verkkopalveluja ja tietoteknistä infrastruktuuria. Saavutettavuutta tarkastellaan käytettävyyden näkökulmasta, esimerkiksi miten kuntalainen osaa käyttää hyödykseen kirjaston tarjoamia monipuolisia palveluja.

Erityisesti ohjelmassa korostetaan seuraavia asioiden merkitystä:

- kirjastoammattilaisten osaamisen taso on korkea

- on osattava rekrytoida osaavaa ja koulutettua henkilöstöä tulevaisuuden tarpeisiin
- kirjastotyö painottuu kokonaisvaltaiseen tiedonhallintaan
- kirjastotilat ovat muunneltavia ja uudistuvia
- henkilökohtainen asiakaspalvelu fyysisessä tilassa ja verkossa ovat tulevaisuuden kirjastojen vahvuuksia
- kirjastoverkko näyttäytyy asiakkaalle yhtenä kokonaisuutena, josta jokainen saa haluamansa ja tarvitsemansa palvelut helposti

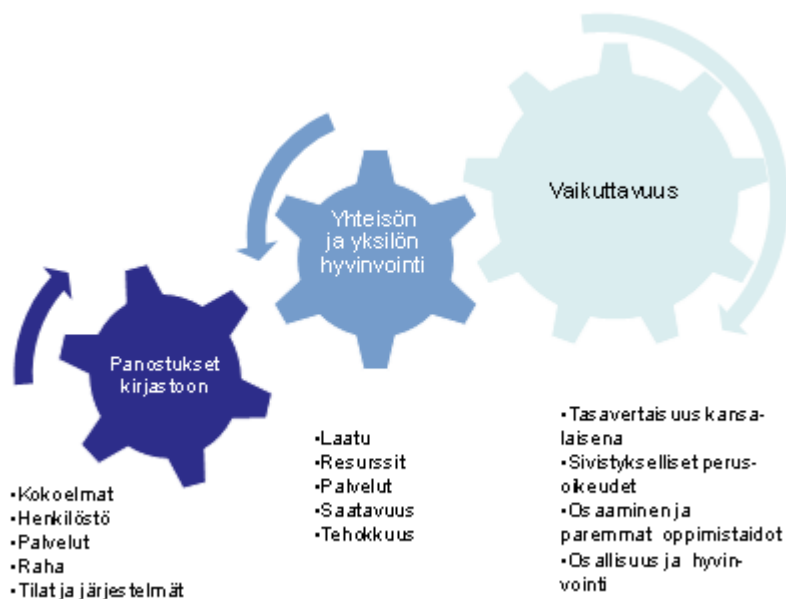
Vaikka kirjat ovat yleisissä kirjastoissa keskeisiä vielä pitkään, tulee uusien aineistojen ja vaihtoehtoisten palveluiden kehittämiseen ja tarjontaan panostaa. Tulevaisuudessa kirjastojen on menestyäkseen profiloituttava ja erikoistuttava käyttäjäryhmittäin.

Kirjastoja kehittämällä varmistetaan kansalaisille tiedon ja kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus. Kirjastot vähentävät tiedollista ja sosiaalista syrjäytymistä ja eriarvoistumista sekä edistävät kansalaisten osallisuutta, lisäävät yhteisöllisyyttä ja yhteisön identiteettiä.

Kirjastojen tehtävänä on kansalaisten tietohuolto, mediakasvatus ja tietoyhteiskunta-aidot. Kirjastot tukevat asukkaiden hyvinvointia, elinikäistä oppimista, yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja monikulttuurisuutta.

### 2.3. Yleisten kirjastojen laatusuosituks

Opetus- ja kulttuuriministeriö on julkaissut vuonna 2010 yleisten kirjastojen laatusuosituksen. Suosituksissa painotetaan mm. seuraavia asioita: Kuntalaisilla on kirjastopalvelujen kautta vapaa ja helppokäyttöinen pääsy keskeisiin kansalaisen tiedonlähteisiin ja paikalliseen kulttuuriin. Kirjastossa on laadukkaat, ajantasaiset ja uusiutuvat kokoelmat, joissa on eri asiakasryhmille soveltuvaa aineistoa sekä opiskeluun että viihtymiseen. Kirjastotilat ovat toimintaan sopivat, viihtyisät, helposti saavutettavat ja esteettömät.



Kuvio 1. Panostusten, laadun ja vaikuttavuuden yhteys

Opetus- ja kulttuuriministeriö on linjauksissaan korostanut mm. kunnan vastuuta siitä, ettei kirjaston palveluverkon toimivia pisteitä lakkauteta lyhytnäköisesti, vaan mietitään niiden palvelujen kehittämistä ja mahdollista erikoistumista. Lakkauttamisten sijaan suositellaan pitkälle edenneiden seudullisten yhteistyörakenteiden edelleen kehittämistä.

Kunnallinen kirjasto rakentuu neljän peruspilarin varaan. Tarvitaan tila laitteineen ja ajanmukaisine kirjastojärjestelmineen, ajantasainen kokoelma, ammattitaitoinen henkilökunta ja riittävät aukioloajat. Kansalliset laatusuosituksot on laadittu erikseen tiloille, kokoelmille, henkilöstölle ja osaamiselle sekä palveluille.

<b>Palvelujen saavutettavuuden laatusuosituksot</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kirjaston palvelupaikka siten, että 80 %:lla väestöstä matkaa enintään 2 km. Suositus koskee taajama-alueita. Erityispiirteet ja autopalvelut huomioidaan. Myös matka-aikaa voidaan käyttää kriteerinä (enintään 30 min).</li> <li>• Kirjastostandardin mukainen kirjastojärjestelmä.</li> <li>• Internet-yhteyksiä 1 kone/ 1000 asukasta. Suositus suhteutetaan kunnan kokoon ja rakenteeseen.</li> <li>• Ainakin suuremmissa kaupungeissa yksi kirjasto avoinna klo 10 - 20 ja lauantaisin.</li> <li>• Alueiden tarpeiden mukaan määritellään vaihtoehtoisia palvelutasoja.</li> </ul>
<b>Tiedon saatavuuden ja palvelujen laatusuosituksot</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Uutuushankinta vähintään 400 kirjaa/1000 asukasta.</li> <li>• Muun aineiston hankinta vähintään 100/1000 asukasta eli 1/5</li> </ul>

<p>hankinnoista.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Sanoma- ja aikakauslehtiä vähintään 15 vsk/1000 asukasta. Yhteensä vähintään 45 vuosikertaa.</li> <li>• Toimintaan soveltuvaa tilaa vähintään 100 m<sup>2</sup>/1000 asukasta.</li> <li>• Henkilöstöä vähintään 1 htv/1000 asukasta.</li> <li>• Otetaan huomioon alueelliset tehtävät.</li> <li>• Ammattihenkilöstöllä kilpailukykyinen palkkaus.</li> <li>• Täydennyskoulutusta vähintään 6pv/htv.</li> </ul>
<p><b>Palvelujen käyttöä koskevat tavoitteet</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Fyysisiä käyntejä vähintään 10/asukas/vuosi, etäkäyttäjät voidaan laskea erikseen.</li> <li>• Lainauksia 18/asukas/vuosi.</li> <li>• Lainaajien osuus vähintään 45 % asukkaista.</li> <li>• Verkkokäynnit. Luotettava tilastointi ja seuranta, nouseva trendi.</li> </ul>

*Taulukko 1. Kirjastopoliittisen ohjelman laatusuosituks*

Edellä mainittuja laatusuosituksia yhdistettynä paikallisiin tekijöihin pidetään viitekehystenä esitettäessä kirjastopalvelujen tavoitteita ja palveluja vuodelle 2030 (luku 4) sekä johtopäätöksiä ja toimenpide-ehdotuksia kirjastopalveluihin (luku 5).

**2.4. Loimaan kaupungin strategia**

Loimaan kaupungin strategiassa ovat mm. seuraavat painopisteet, jotka on perusteltua ottaa huomioon myös kirjaston palvelujen suunnittelussa:

- *Parannamme palvelujemme tuloksellisuutta, vakautamme talouttamme ja turvaamme toimintamme jatkuvuutta sopeuttamalla palvelurakenteita.*
- *Turvaamme peruspalvelut*
- *Parannamme palvelujen saavutettavuutta.*

Taloussuunnitelmassa todetaan: *”Kirjastopalveluiden tehtävänä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.”*

### 3. LOIMAAN KAUPUNGIN KIRJASTOPALVELUJEN NYKYTILA

#### 3.1. Kirjastoverkon nykytila

Loimaan kaupungin kirjastolaitos koostuu pääkirjastosta sekä Alastaron, Hirvikosken ja Mellilän kirjastoista. Vuonna 2008 lakkautettiin Kojonkulman ja Metsämaan lainausasemat sekä vuonna 2014 Virttaan lainausasema

Vertailutieto	Pääkirjasto	Alastaro	Hirvikoski	Mellilä
Rakennusvuosi/kirjaston käyttöön	1915/1998	1994	1994	1996
Tilojen kunto*	1	3	3	3
Tilojen toiminnallisuus	hyvä saavutettavuus esteetön helposti muunneltavissa ”sokkeloisuus” parkkitilat riittämättömät	hyvä saavutettavuus esteetön muunneltavissa parkkitilat riittävät	hyvä saavutettavuus esteetön muunneltavissa parkkitilat riittävät	hyvä saavutettavuus esteetön muunneltavissa parkkitilat riittävät
Tilojen pinta-ala	836	354	525	218
Aukioloajat (h/vko)	49 (ma-la)	22 (ma-to)	33 (ma-pe)	16 (ma-ti, to)

\* teknisen toimen laatiman rakennusten ylläpitostrategian mukaan:

1 ylläpitävä strategia= ei ole tiedossa merkittäviä perusparannustarpeita lähiaikoina

2 parantava strategia= perusparannustarpeita on jonkin verran lähitulevaisuudessa ja ne tehdään

3 heikkenevä ohjelma=tuleva käyttö epäselvä, korjataan vain kaikkein välttämättömimmät viat

Aukiolotunnit/ 1000 as olivat Loimaalla 369,01 vuonna 2019. Valtakunnan tasolla vastaava luku oli 361,07.

Loimaan kaupungin kirjastoverkkoa ei voida pitää liian tiheänä, eikä päällekkäispalveluja tarjoavana (pinta-alaltaan laaja kunta, etäisyydet suuria, joukkoliikenne). Kaupungin jokaisessa taajamassa on kirjasto ja ne sijaitsevat muiden palvelujen läheisyydessä.

#### Kirjastojen etäisyydet:

- Pääkirjasto – Mellilän kirjasto 13,5 km
- Pääkirjasto – Hirvikosken kirjasto 5,0 km
- Pääkirjasto – Alastaron kirjasto 18,0 km
- Hirvikosken kirjasto – Mellilän kirjasto 14,0 km
- Hirvikosken kirjasto – Alastaron kirjasto 15,0 km

Toimitilojen on sovellettava kirjastossa oleskeluun, työskentelyyn, asiakaskoneiden käyttöön, aineistojen järkevään sijoitteluun, lainaukseen ja muuhun kirjastotoiminnalle



ominaiseen käyttöön. Opetus- ja kulttuuriministeriön laatukriteerin mukaan toimitilaa on oltava vähintään 100 m<sup>2</sup> 1000 asukasta kohti. Valtakunnallinen olemassa olevien kirjastotilojen keskimääräinen neliömäärä on 91,79 m<sup>2</sup> 1000 asukasta kohti.

Loimaalla kirjastojen hyötypinta-ala on noin 120,57 m<sup>2</sup> 1000 asukasta kohti.

Kirjastotilat ovat julkisia tiloja ja niiden tilakriteerit ovat osittain samoja kuin muiden julkisten tilojen. Kirjastotoiminta asettaa myös omia tilakriteerejä. Toimitilojen täytyy olla helposti saavutettavissa toimivien liikenneyhteyksien avulla, riittävän suurina ja korkeita. Kulkuteiden on oltava helpot ja tiloja helppo valvoa. Aineistot ja toiminnot tarvitsevat riittävästi tilaa. Kirjastotiloihin on oltava esteetön kulku. Kirjaston välittömässä läheisyydessä täytyy olla riittävästi parkkitilaa.

### 3.2. Henkilöstö- ja hallintomalli

Palvelujen, toiminnan ja hallinnon järjestämistä varten kaupungin organisaatiossa on toimialoittain seuraavat palvelualat: hallintopalvelut, elinkeino- ja kaupunkikehityspalvelut, vesihuoltopalvelut, sivistyspalvelut, sosiaali- ja terveystyöpalvelut sekä tekniset ja ympäristöpalvelut.

Palveluala vastaa toimialansa palvelujen, hallinnon ja muiden tehtävien järjestämisestä sekä palvelualansa kehittämistä ja henkilöstön työnjaon yhteensovittamista. Palveluala jakautuu palvelualueisiin ja palvelualue tarvittaessa palveluyksiköihin.

Palvelualue muodostuu määrätystä palvelukokonaisuudesta. Palvelualue vastaa palveluiden, hallinnon ja muiden tehtävien järjestämisestä sekä niiden kehittämistä ja henkilöstön työnjaon yhteensovittamista.

Palveluyksikkö vastaa määrätystä palvelutoiminnasta tai yksiköstä. Palveluyksikkö vastaa palvelutoimintansa järjestämisestä sekä sen kehittämistä ja yksikön henkilöstön työnjaon yhteensovittamista.

Sivistyspalvelut jakautuvat kolmeen palvelualueeseen: varhaiskasvatus, perusopetus ja keskiasteen koulutus sekä vapaa-aikapalvelut. Kirjastopalvelut muodostavat vapaa-aikapalvelujen yhden palveluyksikön.

Sivistyspalvelujen toimitusjohtajana on sivistysvaliokunta, jonka esittelijänä on sivistysjohtaja. Kirjastopalvelujen esimiehenä on kirjastotoimenjohtaja. Kirjastotoimenjohtaja ei ole pelkästään hallinnollinen henkilö, vaan hän tekee myös asiakaspalvelutyötä.

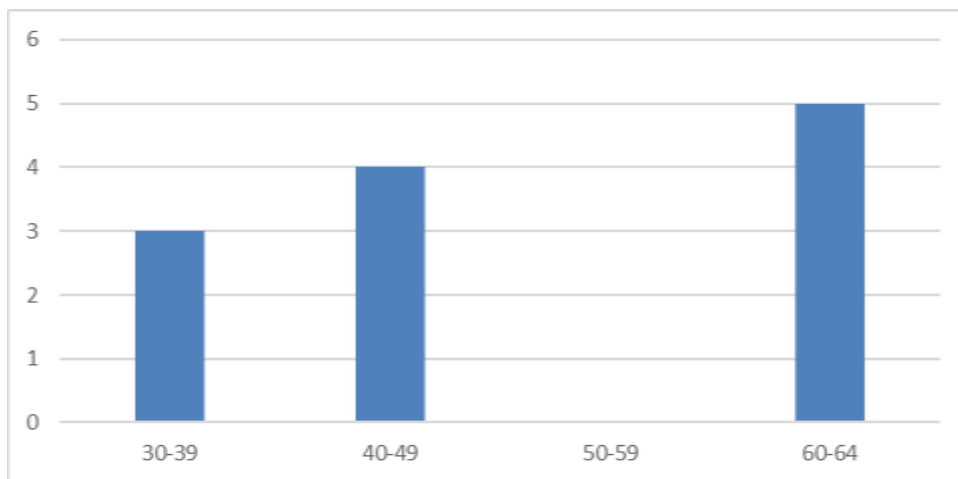
Virat/ toimet	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kirjastotoimenjohtaja	1	1	1	1	1	1
Kirjastonhoitaja	2	2	2	2	2	2
Kirjastovirkailija	9	9	9	9	9	9
Yhteensä	12	12	12	12	12	12

Henkilötyövuodet	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Pääkirjasto	6	6	5,98	6	0
Alastaro	2	2	1,57	2	0
Hirvikoski	2,75	2,71	2,64	1,81	-34,2
Mellilä	1	1	1	1	0
Yhteensä	11,75	11,71	11,19	10,81	-8,0

Vrt. laatusuositukset: Henkilöstöä vähintään 1 htv/1000 asukasta.

Loimaalla htv/1000 as. oli 0,67 vuonna 2019. Valtakunnan tasolla vastaava luku oli 0,72 ja maakunnassa 0,73.

→ nykyisellä palveluverkolla ja palvelujen järjestämistavoilla ei olisi perustetta henkilöstömäärän vähentämiselle



Kuvio. Henkilöstön ikäjakauma.

Kirjastopalveluissa henkilöstön keski-ikä on 48,1 vuotta, kun se koko kaupungin henkilöstössä on 45,1 vuotta.

Yleisellä kirjastolla tulee olla riittävä määrä kirjasto- ja informaatioalan koulutusta saanutta ja muuta henkilöstöä. Asiantuntijatehtävissä toimivalta edellytetään soveltuvaa korkeakoulututkintoa, jollei tehtävän luonteesta muuta johdu.

Aineistolajien ja – määrän kasvu, asiakaskunnan heterogeenisuus, erilaiset tarpeet ja vaatimukset sekä lisääntynyt henkilökohtaisen ohjauksen tarve kirjaston fyysisessä ja verkkotilassa lisäävät korkea-asteen ammattihenkilöstön tarvetta.

Loimaan kirjastopalveluiden henkilöstön osaaminen ja vahvuusalueet palvelevat hyvin nykyistä tarvetta, mutta kirjastojen tehtävien muuttuessa tarvitaan panostusta myös täydennyskoulutukseen.

### 3.3. Toiminnan ja talouden tunnusluvut

Loimaan kirjastojen lainaus- ja käyntimäärät ovat viime vuosina alla olevien taulukoiden mukaisia. Määrät ovat viime vuosina olleet laskussa, mikä on myös valtakunnallinen suuntaus. Loimaalla vähennys vuosina 2016 – 2019 on noin 10,2 %, kun se maakunnan tasolla on noin 0,6 % ja valtakunnallisesti 1,7 %.

Lainaus	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Pääkirjasto	149 748	142 386	136 620	131 108	-12,4
Alastaro	27 068	27 523	26 221	27 164	+0,4
Hirvikoski	83 852	80 390	75 457	69 936	-16,6
Mellilä	11 131	9 778	11 647	15 933	+43,1
Yhteensä	271 799	260 111	249 945	244 141	-10,2

Lainaus/ asukas	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Loimaa	16,51	15,99	15,48	15,23	-7,8
Maakunta	15,97	15,19	15,53	15,74	-1,4
Koko maa	16,02	15,57	15,43	15,66	-2,2

Lainoja/ asukas on Loimaalla jonkin verran vähemmän (15,2) kuin maakunta- (15,7) ja valtakuntatasolla (15,7). Loimaan luvut ovat myös OKM:n laatusuosituksia matalammat (vrt. laatusuositukset: 18 lainausta/asukas/vuosi)

Lainat/ Henkilö- työvuosi	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Pääkirjasto	24 958	23 731	22 846	21 851	-12,4
Alastaro	13 534	13 762	16 701	13 582	+0,4
Hirvikoski	30 492	29 664	28 582	38 639	+26,7
Mellilä	11 131	9 778	11 647	15 933	+43,1
Loimaa	23 132	22 213	22 336	22 585	-2,4
Maakunta	21 793	20 841	21 007	21 680	-0,5
Koko maa	21 885	21 672	21 285	21 715	-0,8

Fyysiset käyn- nit	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Pääkirjasto	75 762	75 953	77 464	80 024	+5,6
Alastaro	25 548	24 199	27 752	28 111	+10,0
Hirvikoski	36 010	37 292	35 140	35 893	-0,3
Mellilä	4 761	4 130	5 185	5 782	+21,4
Yhteensä	142 081	141 574	145 541	149 810	+5,4

<b>Tapahtumien osallistujamäärät</b>	2016	2017	2018	2019	muutos -% 2016 - 2019
Loimaa	1 803	2 039	2 312	2 538	+40,8

Tapahtumia ovat mm. kirjallisuustapahtumat, luennot, kouluyhteistyö.

<b>Fyysiset käynnit/asukas</b>	2016	2017	2018	2019	muutos -% 2016 - 2019
Loimaa	8,63	8,70	9,01	9,34	+8,2
Maakunta	8,90	8,78	9,13	9,76	+9,7
Koko maa	8,99	9,15	9,09	9,79	+8,9

<b>Verkkokäynnit Loimaalla</b>	2016	2017	2018	2019	muutos -% 2016 - 2019
Käyntejä	47 282	76 318	132 327	161 982	+242,6

Verkkokäynnit ovat lisääntyneet Loimaalla viime vuosina merkittävästi.

<b>Verkkokäynnit/asukas</b>	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Loimaa	2,87	4,69	8,19	10,10	+251,9
Maakunta	6,72	5,12	5,27	6,23	-7,3
Koko maa	7,69	6,76	6,93	8,57	+11,4

<b>Aukiolotunnit yhteensä</b>	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Loimaa	5 483	5 905	5 893	5 916	+7,9
Maakunta	132 875	144 078	160 861	189 267	+42,4
Koko maa	1 540 210	1 648 038	1 793 939	1 981 469	28,6
<b>Aukiolotunnit, jolloin henkilökunta paikalla</b>	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Loimaa	5 483	5 905	5 893	5 916	+7,9
Maakunta	103 632	102 773	99 284	99 385	-4,1
Koko maa	1 306 171	1 286 051	1 266 486	1 271 515	-2,7
<b>Omatoimikirjaston aukiolotunnit</b>	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Loimaa	0	0	0	0	0
Maakunta	29 243	41 305	61 577	89 882	+207,4
Koko maa	234 039	361 987	527 453	709 954	+203,3

Omatoimikirjasto on kirjasto, jota asiakas voi käyttää itsenäisesti varsinaisten aukioloaikojen ulkopuolella. Osaan omatoimikirjastoista ei jää henkilökuntaa kirjaston yleisen aukioloajan jälkeen, mutta tiloja valvotaan kameroiden avulla. Omatoimikirjaston palvelut sisältävät yleensä lainauksen, palautuksen, asiakastietokoneiden käytön, lehtisalin ja kokoustilojen käytön. Omatoimisuus ei kuitenkaan vähennä henkilökunnan tarvetta, sillä omatoimikirjastojen avaaminen lisää kirjaston käyttöä ja näin myös työmäärä kasvaa. Aineiston hyllytys mutta myös kokoelman esillepano ja sisältöjen avaaminen itsestä käyttöö varten vaatii aikaa ja suunnittelua. Kirjastoilla on myös merkittävä rooli,

kun kansalaisia opastetaan digipalveluihin ja muihin uusiin palveluihin. Kirjaston asiakas saattaa olla asiakkaan ainoa mahdollisuus maksaa laskunsa ja hoitaa muu sähköinen asiointinsa. Tärkeäksi on tullut myös kirjastojen tarjoama mediakasvatus, joka auttaa lasta, nuorta, aikuista ja ikäihmistä liikkumaan digimaailmassa. Nämä ja monet muut kirjastolaissa annetut tehtävät edellyttävät, että kirjastossa on riittävästi ammattitaitoisia henkilökuntaa ja aukioloaikoja, jotka palvelevat kuntalaisia.

[http://www.avi.fi/documents/10191/15743513/Julkaisu-80\\_LSSAVI\\_.pdf/aaf1367b-922b-4328-af46-4ec01d719a43](http://www.avi.fi/documents/10191/15743513/Julkaisu-80_LSSAVI_.pdf/aaf1367b-922b-4328-af46-4ec01d719a43)

Kirjastojen toimintakulut muodostuvat pääosin kolmesta osa-alueesta: henkilöstö- (n. 55 %), aineisto- (16 %) ja kiinteistö- (n. 24 %). Viimeisen neljän vuoden aikana toimintakulut ovat olleet laskussa. Henkilöstökulujen kehityksessä näkyy henkilöstömäärän väheneminen ja osa-aikaisuudet. Aineistohankintojen vähenemistä selittävät erityisesti viime vuosina käytössä olleet hankintarajoitukset.

Toimintakulut	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Pääkirjasto	397 785	397 628	400 467	406 073	+2,1
Alastaro	133 451	122 366	116 651	120 103	-10,0
Hirvikoski	198 294	183 299	179 021	185 866	-6,3
Mellilä	76 053	67 083	73 417	70 811	-6,9
Yhteensä	805 583	770 376	769 556	782 853	-2,8

Henkilöstökulut	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Pääkirjasto	240 210	235 914	241 490	251 229	+4,6
Alastaro	74 735	75 669	63 863	71 712	-4,0
Hirvikoski	105 086	101 111	92 224	74 865	-28,8
Mellilä	36 737	34 107	41 215	35 879	-2,3
Yhteensä	456 768	446 801	438 792	433 685	-5,1

Kirjastoaineistokulut	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Pääkirjasto	57 413	56 074	55 299	52 749	-8,7
Alastaro	31 579	19 918	28 402	23 687	-25,0
Hirvikoski	36 246	33 661	37 333	36 691	+1,2
Mellilä	16 878	14 156	14 454	13 935	-17,4
Yhteensä	142 116	123 809	135 488	127 062	-10,6

Tilakustannukset	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Pääkirjasto	79 241	81 411	80 995	83 607	+5,5
Alastaro	20 935	19 912	18 264	18 926	-9,6
Hirvikoski	45 156	37 667	38 988	66 251	+46,7
Mellilä	18 949	15 232	14 410	17 520	-7,5
Yhteensä	164 281	154 222	152 657	186 304	+13,4

Alla olevien taulukoiden tunnusluvut osoittavat, että Loimaan kirjastolaitos näyttää taloudellisilla mittareilla tarkasteltuna toimivan tehokkaasti.

Toimintakulut/ asukas	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Loimaa	50,85	49,29	49,66	50,80	-0,1
Maakunta	58,00	56,84	59,45	60,22	+3,8
Koko maa	58,02	57,30	58,31	59,66	+2,8

Loimaalla toimintakulut/asukas ovat selvästi alle maakunnan (14,46 %) ja koko maan (14,09 %) tason.

Henkilöstökulut/ Asukas	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Loimaa	27,92	27,60	27,30	27,19	-2,6
Maakunta	29,92	28,94	29,19	30,40	+1,6
Koko maa	31,43	30,18	30,13	30,93	-1,6
Kirjastoaineistokulut/ Asukas	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Loimaa	8,63	7,61	8,39	7,93	-8,1
Maakunta	7,46	7,27	7,42	7,27	+2,5
Koko maa	6,65	6,71	6,73	6,65	0
Tilakustannukset/ Asukas	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Loimaa	9,98	9,48	9,45	11,62	+16,4
Maakunta	13,03	13,30	14,15	15,57	+19,5
Koko maa	12,48	13,05	13,44	14,62	+17,1

Loimaalla henkilöstökulut/asukas ovat alle maakunnan (7,13 %) ja koko maan (10,33 %) tason. Myös tilakustannukset ovat merkittävästi alle maakunnan (27,69 %) ja koko maan (24,40) tason.

Sen sijaan kirjastoaineistokulut ovat yli maakunnallisen (10,33 %) ja valtakunnallisen (21,38 %) tason.

Tuottavuus	2016	2017	2018	2019	muutos-% 2016 - 2019
Loimaa	1,45	1,43	1,46	1,43	-1,4
Maakunta	1,50	1,51	1,48	1,48	-1,3
Koko maa	1,52	1,49	1,50	1,48	-2,6

Tuottavuus= henkilöstökulut + kirjastoaineistokulut/fyysiset käynnit + kokonaislainaus.

Loimaan kaupungin kirjastopalvelujen toimintakulujen osuus sivistyspalvelujen toimintakuluista on noin 2,8 % ja koko kaupungin toimintakuluista noin 0,6 %.

#### Vertailutietoja muutamista kunnista

Vertailutietoja	Loimaa	Forssa	Lieto	Uusikaupunki
Asukasluku	16 032	17 028	19 831	15 700
Pinta-ala	851,93	253,38	302,56	550,27

Kirjastot	4	1	1	1
Kirjastoautot	0	1	1	1
Henkilötyövuodet	10,81	12,63	11,40	11,50
Kokonaislainaus	244 141	231 812	274 676	186 584
Fyysiset käynnit	149 810	113 695	226 430	135 129
Verkkokäynnit	161 982	122 877	113 660	91 407
Lainajaat	6 922	8 165	8 502	5 223
Lainaus/Asukasluku	15,23	13,61	13,85	11,88
Fyysiset käynnit/Asukasluku	9,34	6,68	11,42	8,61
Toimintakulut/Käynnit	5,44	8,15	4,21	6,33
Toimintakulut/Lainaus	3,34	4,00	3,47	4,58
Toimintakulut/Asukasluku	50,80	54,44	48,02	54,47
Hankinnat/Asukasluku	368,26	299,10	350,46	300,81

### Yleisten kirjastojen valtionosuudet: käyttökustannukset

Kunnat saavat kirjastopalveluiden järjestämiseen valtionosuusrahoitusta, jolla katetaan osa kirjastotoiminnasta aiheutuvista kustannuksista. Valtionosuusjärjestelmän tarkoituksena on turvata julkisten palvelujen saatavuutta ja tasata kuntien välisiä eroja palvelujen järjestämiskustannuksissa. Kunnat voivat kohdentaa saamansa laskennallisen valtionosuuden harkintansa mukaan.

Kirjastojen valtionosuus on kuulunut vuoden 2010 alusta osana kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Valtionosuus perustuu kunnan ikäluokittaisiin perushintoihin ja ikäluokkiin kuuluvien kunnan asukkaiden määriin sekä kunnan olosuhteisiin perustuviin lisäyksiin ja lisäosiin.

Kirjastopalveluille ei ole enää määritelty omaa yksikköhintaa. Valtionosuus on kunnalle yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan kunta päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisesta käytöstä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää harkinnanvaraisia avustuksia yleisten kirjastojen valtakunnallisen kehittämistehtävän ja alueellisen kehittämistehtävän hoitamiseen, yleisten kirjastojen erityistehtävien hoitamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Lisäksi ministeriö asettaa aluehallintovirastoille määrärahan myönnettäväksi yleisten kirjastojen alueelliseen ja paikalliseen kokeilu- ja kehittämistoimintaan.

### 3.4. Kirjastojen palvelut

Loimaan kaupungin kirjastolaitoksen palvelut koostuvat seuraavista toiminnoista:

- a) Kokoelmapalvelut ja lainaus
  - kirjat, lehdet, muu materiaali
  - aineistonäyttelyt ja esillepano
- b) Lukusalipalvelut ja opiskelu

- lehtikokoelma ja lukupaikat
- c) Tietopalvelut ja asiakkaiden opastus
  - tiedonhaku ja löydetyn tiedon arviointi
  - aineiston paikantaminen
  - asiakkaiden opastus omatoimiseen tiedonhakuun ja kirjaston käyttöön
- d) Kirjallisuus-, tieto- ja opetuspalvelut sekä tapahtumat lapsille, kouluille ja päiväko-  
deille
  - kirjastonkäytön ja tiedonhaun opastus
  - aineiston esittelyt ja kirjavinkkaus
  - satuhetket
- e) Verkkopalvelut ja sähköinen asiointi
  - työasemat verkkotiedonhakuun, sähköpostin ja toimisto-ohjelmien käyttöön sekä sähköiseen asiointiin
  - opastus kirjaston verkkopalvelujen käyttöön ja muuhun sähköiseen asiointiin
  - langaton verkko
- f) Kirjallisuuden asiantuntijapalvelut
  - kotipalvelu ikäihmisille
  - kirjallisuuden suosittelu
- g) Maahanmuuttajapalvelut
  - monikielinen ja – kulttuurinen aineisto
  - suomen kielen opiskeluaineisto
  - neuvonta
- h) Yhteisöllisyys- ja tapahtumapalvelut
  - asiakkaiden ja sidosryhmien näyttelyt ja tiedotus kirjastossa
  - kokoontumis- ja kerhotilat asukas- ja harrastajaryhmille
  - kirjastopalvelujen oma tapahtumatuotanto

### 3.5. Seutu- ja maakunnallinen sekä valtakunnallinen yhteistyö

Loimaan kaupunginkirjasto tekee yhteistyötä kirjastopalveluiden laadun varmistamiseksi muiden kirjastojen kanssa seutu-, maakunta- ja valtakunnallisella tasolla.

#### Seutuyhteistyö

Loimaan seutukunnan Loisto-kirjastoihin kuuluvat Loimaan lisäksi Auran, Koski t.l:n, Marttilan, Oripää ja Pöytyän kirjastot. Loisto-kirjastoilla on

- yhteinen kirjastojärjestelmä, kirjastokortti ja aineistojen yhteiskäyttö
- aineistokuljetus 1-2 kertaa viikossa
- hankintayhteistyötä
- kirjastonjohtajien kokoukset
- yhteisiä hankkeita



### Maakunnallinen yhteistyö

Maakuntakirjastot lakkautettiin 31.12.2017, jolloin alueellisen kehittämistehtävän Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa sai Turun kaupunginkirjasto.

- alueellisten kehittämispäivien järjestäminen
- alueellisen osaamisen kehittämistyöryhmä
- henkilökunnan koulutus
- lasten- ja nuortenkirjastotyöryhmä
- ikääntyneiden kirjastopalveluiden kehittämistyöryhmä
- yhteisiä hankkeita
- yhteinen markkinointi (Turun kirjamessut)

### Valtakunnallinen yhteistyö

- Kansalliskirjaston palvelut. Kansalliskirjaston tavoitteena on edistää tiedon- saantia yhteiskunnassa, kehittää digitaalisen kirjaston palvelu- ja työympäris- töä sekä kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointia.
- Seinäjoen kaupunginkirjaston valtakunnallinen erityistehtävä lasten ja nuor- ten lukemista ja lukutaitoa edistävien palveluiden kehittämisessä ja koordi- noinnissa
- Celia-kirjaston palvelut
- monikielisen kirjaston palvelut
- kaukolainaus
- kansalliset hankkeet  
2014 alkaen mahdollisuus liittyä Yleisten kirjastojen konsortioon, jonka tar- koitus on järjeistää sellaisia kirjastotoimintoja, joita nyt tehdään hajautetusti ja päällekkäisesti esim. hankinnat (etenkin e-aineistojen hankinta), luetteloin- ti, kirjastojärjestelmät, koulutus, tiedottaminen ja markkinointi
- markkinointiyhteistyö (Suomen kirjastoseura)
- yhteiset vuorovaikutteiset verkkopalvelut
- Yleisten kirjastojen käyttäjäkyselyt (OKM ja AVI). Viimeisin kysely toteutettiin 2018. Seuraava kysely on suunniteltu toteutettavaksi 2021.  
[https://survey.taloustutkimus.fi/dashboard/kirjastot\\_avoin\\_suomi/#/home](https://survey.taloustutkimus.fi/dashboard/kirjastot_avoin_suomi/#/home)

### 3.6. Vahvuudet - heikkoudet, mahdollisuudet - haasteet

<b>Vahvuudet</b>	<b>Heikkoudet</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>• lakisääteisyys</li><li>• peruspalvelujen maksuttomuus</li><li>• tasa-arvoisuus</li><li>• osaava ja motivoitunut henkilöstö</li><li>• kirjastojen keskeinen sijainti</li><li>• maksuton fyysinen tila</li><li>• ilmaiset matalan kynnyksen tapah- tumat</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• taloudelliset resurssit</li><li>• henkilöstövaje</li><li>• tilojen rajoitteet kirjastojen uudis- tumiselle</li><li>• rutiiniluonteisten töiden suuri määrä</li></ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• monipuoliset ja ajantasaiset kokoukset</li> <li>• asukkaiden hyvinvointia edistävä palvelu</li> <li>• kirjastopalvelun hyvä maine</li> </ul>	
<p><b>Mahdollisuudet</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• kulttuuriperinnön säilyttäjä</li> <li>• asiantuntijuus</li> <li>• erikoistuminen</li> <li>• tilojen viihtyisyys</li> <li>• tilojen yhteiskäyttö</li> <li>• aineiston kuljetus</li> <li>• monipalveluiden kehittäminen</li> <li>• mahdollisuus tavoittaa suuri määrä ihmisiä</li> </ul>	<p><b>Haasteet</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• laajat aukioloajat</li> <li>• peruskorjauksen tarve</li> <li>• irtaimiston hankinta</li> <li>• kilpailu resursseista</li> <li>• markkinointi</li> <li>• uudet aineistoformaattit</li> <li>• lukuinnostuksen säilyttäminen</li> <li>• tietoyhteiskunnan kehityksessä mukana pysyminen</li> <li>• väestön ikääntyminen</li> <li>• maahanmuuttajien palvelut</li> </ul>

#### Arviointi:

Voimassa oleva kirjastolainsäädäntö (KirjL 1492/2016) velvoittaa kunnat kirjasto- ja tietopalvelujen arviointiin. Arvioinnin tarkoituksena on parantaa kirjasto- ja tietopalvelujen saatavuutta ja tukea niiden kehittämistä. Arvioinnilla seurataan kirjasto- ja tietopalvelujen toteutumista sekä palvelujen laatua ja taloudellisuutta.

Oman toiminnan säännöllisen arvioinnin lisäksi kirjaston on osallistuttava toimintansa ulkoiseen arviointiin.

#### 4. KIRJASTOPALVELUT VUOTEEN 2030

Muutoksista huolimatta kirjaston perustehtävät säilyvät:

1. Kirjasto ruokkii kaiken ikäisten lukutottumuksia, mielikuvitusta ja tiedonhalua
2. Kirjasto tukee järjestettyä ja omaehtoista oppimista
3. Kirjastosta saa aineksia henkilökohtaiseen kehitykseen
4. Kirjastosta löytää iloa, virkistystä ja elämyksiä
5. Kirjasto on tie kulttuuriperinnön ja tieteen tulosten tuntemukseen
6. Kirjastossa erilaiset kulttuurit kohtaavat
7. Kirjastosta kansalainen saa perusinformaation
8. Kirjasto tekee yhteistyötä paikallisten yhdistysten ja muiden yhteisötoimijoiden kanssa
9. Kirjasto tukee kansalaisten tietoyhteiskuntataitoja kuten medialukutaitoa

Laki painottaa verkkopalvelujen ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittämistä. Verkkopalvelut parantavat saavutettavuutta ja varmistavat osaltaan tasavertaista pääsyä tietoon ja tiedonlähteisiin riippumatta asuinpaikasta. Kirjasto palvelee sekä fyysisenä tilana että verkon kautta, jolloin asiakas voi valita itselleen sopivimman palvelupaikan ja – tavan.

Käyttökelpoisen ja luotettavan verkkotiedon löytyminen on suuri haaste myös kirjastoille. Laadukkaat verkkopalvelut ovat välttämättömiä jatkuvasti paisuvassa informaatiotulvassa.

Kansalaisten opastaminen tiedonhallintataitoihin nousee lähivuosina yhdeksi kirjastojen ydintehtävistä. Tavoitteena on, että kuntalaiset oppivat hyödyntämään nykyistä enemmän kirjastojen monipuolisia kokoelmia ja palvelutarjontaa. Tämä edellyttää aktiivista tiedottamista, koska kuntalaiset eivät välttämättä tiedä, että kirjastossa on saatavilla juuri heille tarpeellisia aineistoja ja että niiden käytössä opastetaan.

Kirjastojärjestelmiä ja digitaalisia palveluja tulee kehittää asukkaiden ehdoilla. Totutuisista rutiineista ja käytänteistä pitää osata luopua palvelukulttuuria uudistettaessa silloin, kun ne eivät palvele enää asiakkaita. Tulevaisuudessa kirjastojen on menestyäkseen profiloituttava ja erikoistuttava käyttäjäryhmittäin.

Kirjaston merkitys kohtaamis- ja tapahtumapaikkana kasvaa. Hyvä kirjasto tarjoaa tilat ja palvelut opiskeluun ja työskentelyyn. Kirjasto tarjoaa tilan myös hiljaisuudelle ja keskittymiselle.

Kirjastopalveluiden tavoitteet:

- kokoelmavarastosta kohtaamispaikaksi
  - ajanmukaiset ja viihtyisät toimipisteet ja riittävät aukioloajat kuntalaisten käytössä
  - virkistys-, oppimis- ja tietoresurssien tarjoaja
  - laadukkaan asiakaspalvelun tarjoaja
  - riittävästi motivoitunutta ja ammattitaitoista henkilöstöä
- verkostoituminen yhdistysten yms. kanssa
- kulttuuriperinnön säilyttäminen
- asiakasnäkökulman kehittäminen

Kirjastoja hyödynnetään kansalaisten sähköisinä asiointipaikkoina sekä edistetään asukkaiden tietoyhteiskuntataitoja.

Kirjasto- ja tietopalvelujen tuottavuutta edistetään kohdentamalla henkilöstöresursseja asiantuntijapalveluihin:

- kirjallisuuspalvelut (näyttelyt ja esillepano, kirjavinkkaus, esittelyt, kirjallisuuspiirit, suosittelu ja kotipalvelu)
  - media- ja tietoyhteiskuntataitojen opetus ja opastus
- Käyttäjäkunnan mukaan profiloitunut kokoelma lähikirjastoissa.

## 5. VAIHTOEHTOJEN VERTAILU – RAKENTEELLISET MUUTOKSET

### Vaihtoehto 1. Pääkirjasto + Alastaron, Hirvikosken ja Mellilän omatoimikirjastot

Vaikutukset käyttömenoihin vuositasolla	Vaikutukset investointeihin/ Kertakustannukset	Vaikutukset palveluihin ja toimintaan
<p><u>Lisäykset:</u> Omatoimikirjaston käyttökulut 200 - 2000 €/vuosi/kirjasto toimittajasta riippuen. Mahdolliset vartiointikustannukset.</p> <p><u>Vähennykset:</u> Henkilöstövähennykset 2 henkilöä 70 000 €/vuosi</p>	<p><u>Lisäykset:</u> Omatoimikirjaston perustaminen noin 30 000 – 40 000 €/kirjasto eli yhteensä noin 90 000 – 120 000 euroa</p>	<p>Mahdollisuus laajentaa aukioloaikoja nykyisestä. Kirjastopalvelut laajasti lähipalveluna kuten nykyisin. Omatoimiaikana kaikki palvelut eivät ole käytettävissä.</p>

### Vaihtoehto 2. Pääkirjasto + kirjastoauto (eli suljetaan kaikki lähikirjastot)

Vaikutukset käyttömenoihin vuositasolla	Vaikutukset investointeihin/ Kertakustannukset	Vaikutukset palveluihin ja toimintaan
<p><u>Lisäykset:</u> Kirjastoauton käyttökustannukset noin 50 000 €/vuosi</p> <p><u>Vähennykset:</u> Henkilöstövähennykset 2 henkilöä 70 000 €/vuosi Aineistokustannusten vähennykset 10 000 €/vuosi Tilakustannukset noin 80 000 - 85 000 euroa/vuosi</p>	<p><u>Lisäykset:</u> Kirjastoauton hankinta noin 400 000 € + autotalli</p> <p>Kunnossapitokustannukset pystyttäisiin kohdentamaan vähäisempään kiinteistömassaan.</p>	<p>Kolmelta alueelta poistuvat kiinteät toimipisteet. Kirjastopalveluja tarjotaan lähipalveluna kirjastoautosta. Kirjastopalvelun tasarvoinen saavutettavuus paranee laajassa kunnassa, mutta kokoelma on pieni ja palvelutarjonta rajallinen. Palvelu saatavissa vain tietynä aikana. Mahdolliset muut palvelut, joita kirjastoautossa voidaan kuntalaisille tarjota.</p>

### Vaihtoehto 3. Pääkirjasto + Alastaron ja Mellilän kirjastot (eli suljetaan Hirvikosken kirjasto)

Vaikutukset käyttömenoihin vuositasolla	Vaikutukset investointeihin/ Kertakustannukset	Vaikutukset palveluihin ja toimintaan
<p><u>Lisäykset:</u> <u>Vähennykset:</u> Henkilöstövähennykset 2 henkilöä 70 000 €/vuosi Aineistokustannusten vähennykset 10 000 €/vuosi Tilakustannukset noin 40 000 – 45 000 €/vuosi</p>	<p>Kunnossapitokustannukset pystyttäisiin kohdentamaan vähäisempään kiinteistömassaan.</p>	<p>Vähentää kirjaston lähipalvelua. Koulujen mahdollisuus käyttää kirjastopalveluita uimahallikäynnin yhteydessä poistuu. Nykyiset maahanmuuttajien palvelut heikkenevät.</p>

### Vaihtoehto 4. Pääkirjasto + Hirvikosken kirjasto (eli suljetaan Alastaron ja Mellilän kirjastot)

Vaikutukset käyttömenoihin vuositasolla	Vaikutukset investointeihin/ Kertakustannukset	Vaikutukset palveluihin ja toimintaan
<p><u>Lisäykset:</u> <u>Vähennykset:</u> Henkilöstövähennykset 2 hen-</p>	<p>Kunnossapitokustannukset pystyttäisiin kohdentamaan vähäisempään kiinteistömas-</p>	<p>Vähentää kirjaston lähipalvelua.</p>

kilöä 70 000 €/vuosi Aineistokustannusten vähen- nykset 10 000 €/vuosi Tilakustannukset noin 35 000 – 40 000 €/vuosi	saan.	
--	-------	--

## 6. KIRJASTOPALVELUSELVITYKSEN JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

- Loimaan kaupungin kirjastoverkko muodostuu jatkossa Pääkirjastosta sekä Alastaron, Hirvikosken ja Mellilän kirjastoista. Kirjastoverkkoa kehitetään jatkossa vaihtoehdon 1 mukaisesti eli lähikirjastoja muutetaan omatoimikirjastojen suuntaan yksi kerrallaan. Omatoimikirjastojen perustamiseen kirjastot ovat saaneet AVI:n hankeavustusta silloin, kun hankinnan tarkoituksena on ollut palveluiden kehittäminen ja saatavuuden lisääminen. Avustuksen ehto on, että henkilöstön palveluaika tulee säilyttää entisellään eli omatoimikirjaston perustaminen ei ole säästötoimenpide. Avustusta on voinut saada esim. automaattien hankintaan, kulunvalvontalaitteisiin ja valvontakameroihin, mutta esimerkiksi remontti-, rakennus- tai sähkötöihin tai sisustamiseen avustusta ei voi käyttää. Hankinta voidaan tehdä myös leasing-hankintana.

Omatoimikirjastojen toteuttamisaikataulu:

Lähikirjasto	Vuosi
Alastaron kirjasto	2022 - 2023
Mellilän kirjasto	2023
Hirvikosken kirjasto	2024

Kuntalaisten osallistaminen omatoimikirjastojen suunnitteluvaiheessa.

- Tehtävien vapautuessa tarkastellaan uudelleen henkilöstöorganisaatio, tehtäväkuvat ja henkilöstömäärä. Kouluverkon muutosten vuoksi tehtäväkuvia ja toimipisteiden henkilöstömäärää on syytä tarkastella myös jo vuonna 2021. Mikäli Loimaan evankelisen kansanopiston ja Turun ammattikorkeakoulun suunnitelma maahanmuuttajien ammattikorkeakoulutuksesta toteutuu, tulee se ottaa huomioon Hirvikosken kirjaston henkilöstömäärässä ja aineistomäärärahassa.
- Mikäli jatkossa johonkin toimipaikkaan kohdistuu merkittävä investointitarve, ratkaistaan investoinnin toteuttaminen ja kirjastoverkon rakenne erikseen. Jos kaupungilta vapautuu kirjaston käyttöön soveltuvia tiloja, voidaan nykyisiä toimipaikkoja muuttaa ja siten vähentää kaupungin kiinteistöjen määrää. Kirjaston toiminta samassa rakennuksessa esim. työväenopiston tai nuorisotilan kanssa olisi ihanne.
- Kirjaston tiloja kehitetään määrärahojen puitteissa ajan vaatimusten mukaisesti. <https://www.patio.fi/web/pepa-2019-valtakunnallinen/kirjastotilat>

- Aineistoa/laitteistoa/kalustoa koskevat ehdotukset

Hankinta	Vuosi
Lainaus- ja palautusautomaatit (2kpl) pääkirjastoon.	2022
Pääkirjaston irtaimistohankinnat	2023
E-aineistojen lisääminen	2021-

- E-aineistojen lisääminen, mm. lehdet. E-aineistot eivät korvaa perinteisiä aineistoja, vaan täydentävät valikoimaa. Tarjonta on tällä hetkellä rajallinen. Aineistoa hankitaan talousarviossa olevien määrärahojen puitteissa.
  - Lainaus- ja palautusautomaatit (2 kpl) pääkirjastoon (n. 5000 €/kpl). Hankinta vähentää henkilökunnan rutiiniväistöä ja vapauttaa työaikaa varsinaisiin kirjastoammatillisiin töihin.
  - Pääkirjaston irtaimistohankinnat (lukusalin pöydät ja tuolit, sohvat ja nojatuolit). Kirjastoaineistohankintoja sopeutetaan kaupungin väkiluvun kehitykseen ja valtakunnalliseen tasoon (€/as.)
6. Palvelua ja toimintaa koskevat ehdotukset ja periaatteet
- palvelujen kehittäminen ajan vaatimusten mukaan/tulevaisuuden ennakointi
    - palvelujen hyvä saavutettavuus (omatoimipalvelut, sähköiset palvelut, kotipalvelu jne.)
    - alueellinen tasavertaisuus
    - palvelutarpeessa tapahtuvat muutokset/muuttuva väestö (jalkautuvat palvelut, ikäihmisten palvelut, monikielisyys, tilojen monikäyttöisyys jne.)
    - kustannustehokkuus (tehokkuus talouden ja toiminnan näkökulmasta)
  - palveluiden markkinointi
  - aktiivinen yhteistyö kunnan muiden toimijoiden ja kolmannen sektorin kanssa
  - koulu- ja varhaiskasvatusyhteistyön kehittäminen. Yhteistyösopimusten tekeminen <https://www.kirjastot.fi/lanu/yhteisty%C3%B6mallit/kirjastonjaperusopetuksenyhteisty%C3%B6mallipohja>
  - säännöllinen asiakaskyselyjärjestelmä – palvelujen kehittäminen (sekä valtakunnallinen palvelukysely että tarvittaessa myös omia) ->kuntalaisten osallistaminen
  - osallistuminen hankkeisiin, joilla kehitetään kirjastopalveluja
  - liittyminen Yleisten kirjastojen konsortioon (valtakunnallinen e-kirjasto)

#### Suunnitelma taloudellisista vaikutuksista 2022-2025

##### Vuosi 2022

Kohde	Kertakustannus, €	Säästö vuositasolla
Lainaus- ja palautusautomaatit pääkirjastoon	10 000	
Henkilöstösäästö (1htv)		35 000
<b>Yhteensä</b>	<b>10 000</b>	<b>35 000</b>

##### Vuosi 2023

Kohde	Kertakustannus, €	Säästö vuositasolla
Alastaron omatoimikirjaston perustaminen	80 000*	
Mellilän omatoimikirjaston perustaminen		
Pääkirjaston irtaimistohankinnat	20 000 – 25 000	
Henkilöstösäästö (2htv)		70 000
<b>Yhteensä</b>	<b>100 000 – 125 000</b>	<b>70 000</b>

##### Vuosi 2024

Kohde	Kertakustannus, €	Säästö vuositasolla
Hirvikosken omatoimikirjaston perustaminen	40 000*	
Henkilöstösäästö (2htv)		70 000
<b>Yhteensä</b>	<b>40 000</b>	<b>70 000</b>

Vuosi 2025

Kohde	Kertakustannus, €	Säästö vuosi- tasolla
Henkilöstösäästö (2htv)		70 000
Yhteensä		70 000

\*perustamiseen haetaan valtionavustusta, mikäli se toteutetaan omana hankintana. Toisena vaihtoehtona on leasing-ratkaisu, jolla kustannuksia saadaan hajautettua useammalle vuodelle. Omatoimikirjastoja suunnitellaan vuosien 2021 - 2022 aikana ja toteuttaminen käynnistyy, kun suunnittelutyö on valmis. Alastaron ja Mellilän omatoimikirjastot on edellä olevassa taulukossa kirjattu vuoteen 2023, jolloin niiden toiminta todennäköisesti käynnistyy. Henkilöstömäärän on arvioitu vuonna 2022 olevan 11 ja siitä eteenpäin 10 (nykyinen kirjastopalvelujen vakanssien määrä on 12).

Loimaan kaupungin kirjastopalveluiden kattavuuden (lähipalvelu) ja palvelujen asianmukaisen järjestämisen kannalta pääkirjasto ja suurimpien taajamien lähikirjastot muodostavat selkeän ja toimivan kirjastoverkon rakenteen.

Henkilöstömäärä on viime vuosina kirjastopalveluissa vähentynyt ja on tällä hetkellä alle opetushallituksen suosituksen ja valtakunnallisen keskiarvon, joten henkilöstömäärän vähentäminen ei ole perusteltua nykyisellä palveluverkolla ja/tai nykyisellä palvelujen järjestämisen muodoilla. Virkojen/toimien vapautuessa henkilöstömäärä arvioidaan tapauskohtaisesti.

Kokonaisuutena tarkasteltuna kirjastolaitos näyttää Loimaalla toimivan tehokkaasti.

Tilat ovat pääosin asiallisessa kunnossa, eikä suurempaa investointitarvetta näyttäisi olevan lähivuosina.

Kirjastojen palvelut ja koko toimintakulttuuri perustuvat asiakkaiden tarpeisiin. Palvelujen tasovaatimus kasvaa sivistys- ja kulttuuritason noustessa, tiedon ja kulttuurin kentän kasvaessa ja monimutkaistuessa. Väestö- ja ikärakenteen muutokset vaikuttavat toiminnan painotuksiin. Nämä tulee ottaa huomioon suunniteltaessa lähivuosien palvelutarjontaa, hankintoja, henkilöstön koulutuksia jne.

## LÄHTEET

Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015. Yleiset kirjastot, kansalliset strategiset painoalueet. Opetusministeriön julkaisu 2009: 32.

Yleisten kirjastojen laatusuositus. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2010:20.

Yleisten kirjastojen neuvoston strategia 2011-2016.

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016)